

Zdravstvena ekologija (prof. dr. Ivan Eržen)

Šifra predmeta: ZE

Letnik študija: 2.

Predavanja: 20

Seminarske vaje: 10

Laboratorijske vaje: 15

ECTS: 4

Namen predmeta

Namen izobraževanja iz področja zdravstvene ekologije je, da študentke in študenti:

- spoznajo poslanstvo zdravstvene ekologije in zgodovinski razvoj ter pomen in vpliv družbenega okolja za razvoj tega področja,
- razumejo medsebojni vpliv značilnosti oseb, elementov okolja in različnih škodljivih dejavnikov na zdravje prebivalstva,
- razvijejo sposobnost za sodelovanje pri opazovanju in ocenjevanju okoljskih dejavnikov, ki vplivajo na zdravje,
- poznajo proces ocenjevanja tveganja ter možnosti in omejitve, ki jih ta pristop nudi na področju prepoznavanja in zmanjševanja zdravstveno ekoloških problemov do te mere, da lahko pri ocenjevanju tveganja ali pri uporabi ocene tveganja uspešno sodelujejo,
- spoznajo etično odgovornost v primeru ugotavljanja ali suma na pojav zdravstvenih posledic, povezanih s škodljivim vplivom določenega dejavnika okolja.

Vsebina predmeta

V okviru zdravstvene ekologije bodo študentke in študenti spoznali zgodovinski razvoj ter pomen in vpliv družbenega okolja za razvoj zdravstvene ekologije. Spoznali bodo, kako se je predmet proučevanja spreminjal in kakšen razvoj lahko pričakujemo v bodoče.

Študentke in študenti bodo spoznali pomen medsebojnega ravnovesja med okoljem, osebami in posameznimi dejavniki, ki vplivajo na zdravje. Porušenje ravnovesja je osnova za škodljivo delovanje in kasneje za pojav bolezni. Seznanili se bodo z različnimi adaptacijskimi mehanizmi, ki omogočajo kompenzacijo negativnih vplivov na zdravje in sicer: avtonomni sistemi prilagajanja, od volje posameznika odvisni sistem prilagajanja (aktivno spreminjanje razmer, kulturne navade, etične norme) in od družbe odvisne sisteme prilagajanja.

V okviru tega dela bo posebna pozornost namenjena predstavitvi temeljev uravnoteženega razvoja, ki predstavlja enega osnovnih načel zdravstvene ekologije. Predstavljeni bodo osnovni predpogoji za zdravje ter njihova medsebojna povezanost in prepletenost. Poznavanje in razumevanje teh odnosov je ključnega pomena za oblikovanje ustreznega odnosa do problemov, ki jih obravnava zdravstvena ekologija.

Študentke in študenti se bodo seznanili z najpomembnejšimi dejavniki, ki jih glede na njihovo naravo delimo na kemične (organske in anorganske kemikalije), biološke (mikroorganizmi in njihovi toksini, členonožci, alergeni in toksini višjih rastlin proteinski alergeni vretenčarjev), fizikalne (zvok, ionizirno sevanje, neionizirno sevanje, svetloba, pritisk, toplota), biomehanične (ponavljajoči se gibi, prisilna drža, poškodbe), ekonomske (zaposlitev, bruto družbeni proizvod, stopnja industrijskega in tehnološkega razvoja, makroekonomska politika), kulturne in socialne (način življenja, stopnja izobrazbe, medsebojni odnosi, politična ureditev, stopnja demokratizacije, človekove pravice).

Poudarek bo na predstavitvi možnih posledic na zdravju kot tudi ustreznemu umeščanju različnih dejavnikov glede na stopnjo tveganja, ki jo izpostavljenost tem dejavnikom

predstavlja za zdravje ljudi na splošno, oziroma za zdravje posebnih skupin prebivalstva, ki so zaradi bioloških, socialnih ali ekonomskih značilnosti bolj občutljive.

Proučevanje vpliva škodljivih dejavnikov okolja na zdravje terja natančno poznavanje vrste in nivoja izpostavljenosti zaradi tega bo del študijskega procesa namenjen predstavitvi različnih načinov merjenja škodljivih dejavnikov v okolju in nivoja izpostavljenosti prebivalstva. Predstavljeni bodo: merjenje kvalitete okolja (zrak, voda, zemlja, hrana), merjenje izpostavljenosti človeka, ugotavljanje zdravstvenih posledic in spremljanje zdravja okolja.

Pomemben del zdravstvene ekologije, ki bo predstavljen v okviru študijskega procesa je tudi ocenjevanje tveganja- proces, v okviru katerega podrobno spoznavamo stopnjo nevarnosti škodljivega dejavnika ter ocenjujemo možne učinke na zdravje ljudi, ki so izpostavljeni dejavnikom tveganja.

V okviru zdravstvene ekologije bo pozornost namenjena tudi spoznavanju temeljnih načel mednarodnih etičnih principov, ki veljajo za strokovnjake, ki delajo na področju zdravstvene ekologije.

Metode poučevanja

Predavanja, seminarske vaje z vključenimi terenskimi vajami.

Obveznosti študenta

Pisni izpit, seminar

Literatura

Gajšek P, Hlastan-Ribič C, Bilban M, Marušič A, Gabrijelčič Blenkuš M, Cegnar T, Eržen I, Petrovič A, Perharič L, Juričič M (ur.), Čakš T (ur.). Higiena : skripta :. Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Katedra za javno zdravje-higiena, 2004.

Eržen I. Povzetek predavanj iz epidemiologije okolja. Ljubljana: Visoka šola za zdravstvo, Oddelek za sanitarno inženirstvo, 2003